

FEJTÖRŐ.

Közlő: Csiszár József.

1. Számtani kérdés:

56 foggal ellátott fogaskerek mozgat egy 140 foggal ellátottat. Ha az első kerék 10 mperc alatt 25 fordulót tesz, hányat fordul a másik egy óra alatt?

2. Földrajzi kérdés:

Melyik az a Londontól 22 km-re fekvő város a Surrey angol grófságban, a melynek keserű forrásai hírnevesek?

3. Történelmi kérdés:

893-ban Zalán bolgár fejedelem, a görögök és bolgárok segítségére támaszkodva, Árpádtól visszakövetelte a neki átengedett tiszai területet, mire Árpád haddal hol támadta és Zalán hova menekült?

4. Természetrizai kérdés.

Melyik madár az, melynek tolla vörösbarna, fekete csikokkal, csőre és lába zöld, nyakollai gallért képeznek; fészket nádasokba rakja, tojásai zöldek? A fiatalok husa igen izletes.

5. Vegytani kérdés.

Mi a neve és a vegyjegye azon sónak, a mely a witherithnek sósavban való feloldása és az oldat lepárlása által jegecsekben nyerhető. Mire használják a vegyszertben?

6. Ó-BUDAI OSZLOP-LELET.

Megfejtési határidő: július 7. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

A 24-ik számban között fejtörő kérdések megfejtései: Számtani kérdés: 12. — Földrajzi kérdés: Bagneres-de-Bigorre. — Történelmi kérdés: Aetius, III. Valentinian ölette meg. — Természetrizai kérdés: Hajás kőcsag vagy üstökös gem. — Vegytani kérdés: Bariumchlorid, Ba Cl₂. — Rács-rejtvény: Ki mint vet, úgy arat.

Helyesen megfejtették: Perl Jenő, Süszmann Miksa, Német Karoly, Német Lajos, Csiszár József, Günsberger Ferencz, Jánossy Jenő, Klein József, Tenner Marczli, Both Tamás, Grüner Rezső, Grosz Sándor, Krenner Zoltán, Kvapil Jenő, Fleckenstein János, Szabó Andras, Ferber Jenő és Győző, Lányi Ede, Teluch István, Németh István, Spitzer Zoltán, Schlosser Ferencz, Mosonyi Emil, Schwartz István, Bikfalvy József, Vad Lajos, Kaltenecker Károly, Barts Lajos, Jerszabek István, Pettény Lajos, Reisz S.

A jutalmat, 1 drb szépirodalmi könyvet Szabó András nyerte, lakik: Kolozsivárt, Nagy-utca, kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

Szerkesztői üzenetek.

Kocsis József és Tattárszky Andornak. Ajánlott levelek sorsáról majd a jövő számban, ha a szerkesztő ur itthon lesz. Akkor «Honkáról» is. Kovách Gyula. Eger. A fordítás lehet németből is, a fő, hogy jó legyen. Régiségtalányokat küldhet be, megfejtéssel együtt. Kappa. X-Körös. Azok a családok, a hol alkalmazást nyerhetne, már nyaralni vannak. Breit A. Pálóc. Nem lehet semmiképen sem. Neumann V. Trencsén. Igen. Kaufmann S. T. Koród. Fotografáló-készüléket vehet Calderoni és Tsa cégénél Bpsten. Ára különböző. Kérjen árjegyzéket. Kaltenecker K. Véleménye a mienk is, hogy t. i. az Honka című pályanyertes dolgozat lapunké; de ha szerzője okvetetlenül visszakívánja, a szerkesztő ur, ki most távol van, bizonyára vissza fogja küldeni. Sehor E. Pápa. Meleg sorait köszönjük; a beküldött kérdéseket felhasználjuk. Horváth J. Szabadka. Nyerges Sándor. A küldött rejtvények legjavát felhasználjuk. Csiszár József. A panaszolt megfejtés bizonyosan későn érkezett. A beküldött rejtvényeket köszönjük. Kun Béla. A dolgozat sikerült, talán fel is használjuk. B. Bánffy B. Dees. Koller Oszkár nem előfizetője lapunknak. Dr. B. A. tanár urnak. A szerkesztő távol lévén, csak a jövő héten intézkedhetünk. Sz. E. tanár urnak. A jelentést jövő számunkban közöljük. Szerkesztő ur nincs honn. Található Eresiben. — A pályázatokban csak a lap előfizetői vehetnek részt.

Lapunk mai számához mellékelve kapják olvasóink a Történelmi Album 6-dik ivét szines műmelléklettel.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, legyenek szivesek az előfizetési összeget a kiadóhivatalba beküldve előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében akadály ne álljon elő.

Érintkezés.

Levélbélyeg-gyűjtők figyelmébe!

100 darab ritka külföldi levélbélyegyet 1 frt 20 krért bérmentve ajánlottan küld

Popper Sándor,
Mohácsos, Széchenyi-tér.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és
könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

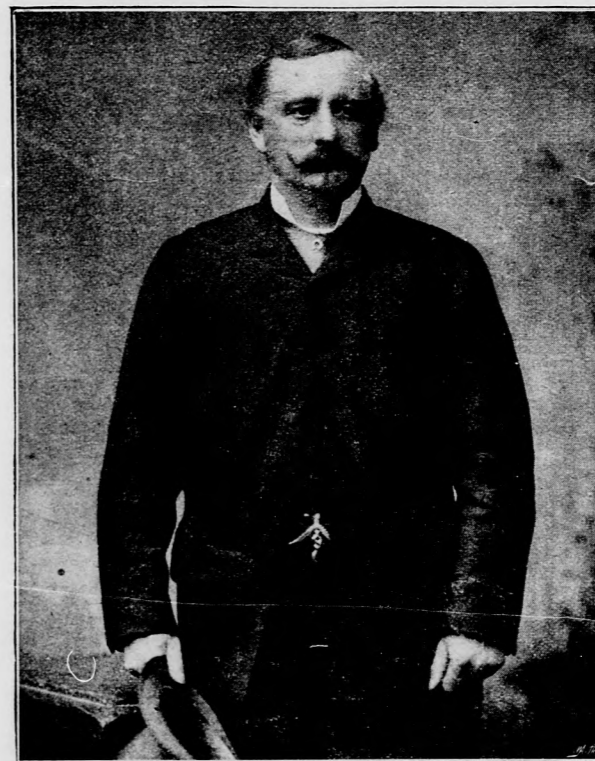
felvetetnek és jutányosan számíttatnak.

Gróf BETHLEN GÁBOR.

Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület közgyűléseit a magyarság valóságos ünnepeivé (az Emke) nem rég tartotta Székely-Udvarhelyt tette, a melyeken közéletünk legkitünőbb férfiai szerepelnek s kitüntetés számba veszik, ha szerepelhetnek.

Az érdemekben vele osztozik az egyesület alelnök-főtiktára, Sándor József; kimeríthetetlen munkaereje, élénk szelleme, tapintatossága, egyszerű hivatottsága őt mintha egyenesen ily nagy nemzeti ügyszolgálatára rendelte volna.

Nők és férfiak, erdélyiek és magyarországiak küzdenek az Emke zászlója alatt, a magyarságért, a magyar szellem diadaláért. S azért minden magyar ifju szive

Tíz esztendeje elnöke az Emkének, a kezdet nehézségeitől a fejlődés egyes mozzanatain át a mai virágzásig, ő vezette ezt az intézményt.

Szónoklataival, odaadó munkásságával, áldozatkészségével sok hivatást szerzett a nemzeti ügynek.

E magasztos ügyszolgálatába vonta Erdély dobogjon, ha az Emke szót hallja. Ez a ma legkiválóbb családjait, s az egyesület évi gyarság jövő diadalát jelenti.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

B. WESSELÉNYI MIKLÓS.

(1796—1850.)

A zsidói várur, a hatalmas olygarcha, id. Wesselényi Miklós fiát, Miklóst, korán hozzászoktatta ahhoz, hogy a veszélyekkel bátran szembe nézzen, s míg lelkében a vakmerőséggel határos bátorság és a legmagasztosabb szívemesség megerősödött, legkiválóbb nevelője, Pataki Sámuel értelmét képezte ki.

Mint 21 éves ifju lép a politikai térre s mint az alkotmányvédője utazik megyegyűlésre s izgat a törvénytelen rendeletek ellen. Aztán Erdélyben politikai gyilkos csend támadt.

Wesselényi ez ellen maga köré gyűjté az ifjabb mágnásokat és másokat is; majd megismerkedett a Debreczenben állomásozó Széchenyi István gróffal s vele később nagy európai utat is tett. Széchenyi hatását mutatják e korbéli munkái (A régi híres ménések stb. 1829. Majd Balitételekről 1833.). De azután a két jó barát nem az elvek, hanem az elvek alkalmazásában való ellentét miatt elhidegült s keserű szemrehányásokkal illették egymást. Wesselényi Miklós menydörgő hangon tartott izgató, ragyogó szónoklataival csak az alkotmány védelmére szoritkozott és a sérelmek miatt izgatott.

A tárgyalások nyilvánossága érdekében könyomdát létesített s e miatt pörbe fogatván, elítéltetett; a szathmári megyegyűlésen az örökvaltság ügyében tartott beszéde miatt hűlenségi perbe fogták. El is ítélték.

Közbe jött az 1838-iki nagy pesti árviz, s e szomorú alkalommal valódi hősként működött a mentési munkálatokban (l. Vörösmarty: Az árvizi hajtás). Egy ideig Budán volt fogságban, de szemei gyógyítása miatt megengedték, hogy Gräfenbergbe mehessen, de midőn 1839-ben visszatért, magát politikai halottnak nyilvánította. Nem is hallgattak többé rá s hatalmas munkája: Szózat a magyar és szláv nemzetiségügyében (1843.), melyben a szlávok rejlő veszedelmekre figyelmeztet, meghallgatás nélkül maradt. Az 1848-iki márcziusi napok után Pestre vitette magát, hogy az uralkodó szenvedélyeket csillapítsa. De sem Kossuth, sem az erdélyi magyarországyűlés őt többé komolyan nem

vette. Mély lelki bánattal ment Gräfenbergbe s midőn innen 1850-ben visszatért, Pesten meghalt. Kazinczy még mint gyermeket, Berzsenyi mint férfit énekelte meg; pályája végén mindenki elfeledte, temetésénél elhallgatott a guny s most ez erős, nemes magyar, e kitűnő szónok emlékét tiszta szívvel ujítjuk meg.

—i.

♣ kard és lant hőse.

— Történeti regény. — (14)

Az ifjuság számára írta: GAÁL MÓZES.

Zrinyi Péter nyughatatlan szelleme táplálkozott felesége rábeszélő szavaiból is. Frangepán Katalin pedig nagyralátó terveket forgatott elméjében, kissé túlbecsülte férje tehetségét, kissé ridegnek találta Zerín várát, szüknek a kört, melyben udvarolják őt . . .

Álmodozott titokban ő is arról, hogy nádori székre üljön a férje, ha ugyan feljebb nem viszi, ország színe-java legyen udvarának mindennapos vendége, beszéljenek a Zrinyi Péter udvaráról, szép feleségéről, nagy hatalmáról széles e hazában.

Eljött szent Mihály napja. Pompás ősz volt, enyhe, nyájas napsugárral kecsgetető nappal, langyos szellő napszálltakor nem riaszthatta vissza az uri vendégeket, hanem még inkább csalogatta.

El is jöttek mind, kiket Zrinyi Péter meghívott, most az egyszer nem a vadászat kívánatos mulatsága forgott eszökben, hanem az a «nagy dolog», mely rájuk várhatott, mivel hogy a meginvitáló levél csak ennyit tartalmazott:

«Zrinyi Péter te kegyelmedet atyafiságos érzülettel meginvitálja a mihálynap vadászatokra, lévén az erdő fölös vadakban gazdag. Egy «nagy dolog» szövétele pedétig pohárszó mellett, a mi vadnál, hálnál kívánatosabb a magyarnak.»

Hiszen az urak sejtették, hogy a hazáról lesz a szó, mert «nagy dolog» alatt egyebet érteni nem lehet. Világosan kiírni pedig levélben nem volna éppenséggel ajánlatos.

Legelőször érkezett Csupor Péter uram, pedig valójában neki kellett volna a legkésőbb jönnie, mert először is a legmesszebb lakott, másodsor a legöregebb volt az uri vendégek között; öreg volt a kalendárium szerint, s ahogy egybevetette születése évét azzal az évvel, melyet mostanság taposott, de fiatal, ha heves, felfortyanó vérét vette számításba.

— Öcsém uram, hivattál, szíves barátságai meginvitáltál — mondá, a mint az alsó tornácból beljebb tértek a lakoszobák felé; — siettem is, mert majd felvetett a kíváncsiság a miatt a nagy dolog miatt. A mai zavaros világban van keleti minden újabb hírek.

— Hírnek is hír lesz kedves bátyám, de talán annál valamivel több, csak várjuk meg a többi urakat.

— Menykö veszett teremtette, ugyancsak elkényesedtünk. Ezek a mai fiatalok csak akkor érkeznek a vendégségbe, mikor már a terített asztal várja.

Zrinyi Péter mosolygott az öreg türelmetlenségén, meg is jegyzé tréfásan:

— Már bizony, bátyám, egynémely vendégségbe akár a terített asztalhoz sem mennek el.

— De meghiszem azt öcsém, Montecuccoli uram eleven krokodilus-pástétommal sem csalna magához, pedig olyan állatot még világeletemben nem ettem.

— Bizony, néhai való jó Török Bálintnak is megártott a török császár feketelése.

Ezen aztán sokáig el tudtak évdni. Alkalmatos tárgy volt, igaz, mert a török hitességről, hej, sokat tudtak mondani; no meg rátérhettek a német sógorra is amugy keserű nyés indulattal.

Csupor Péter uram már olyan indulatba jött a maga mondókájától, hogy nagyokat ütött a kemény asztalra s felkiáltott:

— Bolond, a ki bolond; hanem a magyarnál nincs nagyobb bolond . . . Huzz karikát az orrába s add oda lánczánál fogva holmi réztányért verő talián komédiásnak, meglásd, öcsém, kipördül a szála közepére és ropja a róka-tanczot . . .

— Másképp lesz az még bátyám, — nyugtatá a házigazda.

— De kell is, hogy másképp legyen, azt mondom, vagy pofával kell a magyar ábrázatot felcserelnünk.

Újabb vendégek érkeztek. A tüzes beszélgetés megszakadt, a házigazda fogadta szíves kézszeritással az urakat, bort hoztak a felszolgáló inasok s folyt a szó vadászatról, hazáról, német katonák rakoncátlanságáról, egy-egy szemre valóbb lóról, gyorslábu agárról, némely urnak hirtelen való elhalálozásáról . . . Hanem azt a bizonyos «nagy dolgot» egyik sem akarta szóba hozni először, hadd szóljon arról maga a házi gazda.

Szólt is Zrinyi Péter, előbb csak rejtett czélatokban csufolta a fennálló viszonyok nyomoruságos voltát, bolygatta a régi, jobb idők szabadságát, emlegette Rákóczy Györgyöt, és mindenek felett szidta a magyar főurak példátlan közönyösségét.

Ezzel aztán megindult a beszéd, nőtt esodálatos mértékben a hév, tüzelt a fiatalja, tódította az öregebbje.

— Így gyalázat, ugy gyalázat! Eb, a ki türetheti tovább . . . Zselléreskedjék, a ki arra

született, elég volt már a hallgatásból, meg-alázkodásból.

— Törvényes jussa van a magyarnak, miért nem respektálják? . . . Országgyűlést összehívják, a mikor akarnak, magyar nemes szava, panasza nem hatolhat keresztül a prágai királyi palota vastag, czifra falain . . . Nem magyar a király, pedig magyar király volna. Legyen az!

Zrinyi Péter elküldötte a felszolgáló inasokat, hogy legyen szabad utja a bizalmas szónak, akkor aztán ő kezdett beszélni valójában arról a bizonyos nagy dologról.

— Kedves atyámfiai, rokonaim. Ideje, hogy elmondjam kegyelmeteknek én titkos szándékomat, a mit régóta érlelgetek, fontolgatok. Ha volna-e, kérdem, bennünk hajlandóság arra, hogy ne csak panaszkodjunk, hanem tegyünk is valamit; megfojt végre a sok harag, a mi magyar keblünkben felgyülekezik. Tegyük valamit urak? . . . Vagy hallgassunk tovább?

— Nem hallgatunk tovább, gyalázatos gyávaság a hallgatás! — kiálták lángoló arczzal és szenvedélyes buzgósággal az urak, kik huszonöt-harminczan lehettek.

— No én is azt mondom, hogy tegyünk — folytatá Zrinyi Péter. Fegyvert fogunk magunk jó szántából, király ellenére, prágai haditanács truczczára, szövetezünk az erdélyi fejedelemmel, magunk részére megnyerjük minden jó magyarnak a csatlakozását, szemébe nézünk előbb a töröknek, aztán leszámolunk a császári zsoldosokkal, kikre, isten minket úgy segítsen, szükségünk nem volt, ezután sem lesz. Szikra lobbanjon, láng csap fel abból, s nem lehet olyan istenverte a magyar, hogy meg ne értse igaz, hü szándékunkat.

— Vivat az ur, Zrinyi Péter vivat! . . .

— Nem Zrinyi Péter, urak, hanem Zrinyi Miklós a vivat! azt mondom én, mert az ő kezébe kell nyomnunk a zászlót, reá van szüksége ez megnyomorgatott magyar hazának, őt illeti meg a vezérség.

Az urak egymásra néztek. Egyik-másik hitelenül rázta a fejét:

— Okos a beszéd, de vajjon bán uram mit szól hozzá?

— Azt teszi, azt kell hogy tegye, mit jó hazafinak a szükség parancsol; ha nem akarná, teszünk róla, hogy akarja . . . Ne rázzák kegyelmetek a fejüket, nem hitetlenkedés kell nekünk, hanem erős bizalom és — ha úgy parancsolja a kényszerűség, hát . . . vakmerőség!

(Folytatása következik.)

Kármán József emlékezete.

(1795—1895.) (4)

— A Tanulók Lapja számára. —

Irta: MAJOR KÁROLY dr.

Mennyi igazság, helyes józanság ez észrevételekben is! Talán soha sem volt nyelvünkben, irodalmunkban nagyobb zavar és fejtelenség, mint éppen akkor, midőn annak megalapításán fáradoztak iróink. Mint minden nyilvánulásában a szellemi életnek, itt igazolást talált a természeti törvény, mely szerint minden eszme, mely átalakulások végrehajtására van hivatva, első ízben megzavarodik, forrongásba hozza a kedélyeket, izgalmat kelt minden vonalon, s csak az erős visszahatások gyengülésével ülepedik le, tisztul meg. A múlt évszáz végén s a jelen első tizeiben a Kazinczytól nagy hévvel vezetett nyelvújítási és nyelvművelő mozgalom munkára hívott sok avatottat, de talán még több avatatlant. Nagy hajlamot és kedvet éreztek a mi embereink a nyelvész-kedésre.

Lapokra terjedő értekezéseket irnak egy-egy szó jelentéséről, prosodiai, ortografiai kérdésekről. A meggyőződés heve felkelti a szenvedélyeket s az éles grammatikális vitákban a merészség és tulzott szabadság végtelékbe viszi iróinkat. És, ha nem alapjában és lényegében, de végtelen túlzásaikban itéli el Kármán a Baróti, Barczafalvi-féle szófacsarásokat; vagy, ha akkor, midőn a versírás tulhajtásaiban nem lát sok hasznót és üdvöset az irodalomra, az izetlen leoninus-versekre, a rímkovácsokra, a Gyöngyösi Jánosokra, Édes Gergelyekre, Varjas János uramra gondol, aligha nincs igaza. Irodalmi és nyelvi átalakulásunk szükséges és már elkerülhetetlen volt; az önfentartás, a nemzeti élet nagy kérdésével függött egybe, hogy a nyugati népekkel lépést tudunk-e tartani, hogy van-e bennünk élni hit és erő, vagy eltemettünk azok között. De nem volt természetes, sőt formáiban erőszakos a hév, mely a létező viszonyok számbavétele nélkül, kellő ismeret és előkészület hiányában, több buzgósággal inkább, mint hivatottsággal indította meg és folytatta átalakulásunk nagy munkáját. Hisz Kármán is, e tiszta izlésű irónk, a féltudóságot, a charlatanériát gyűlöli leginkább, mert ez vezet az izlés megrontására. Ezzel szemben a hasznos ismeretek népszerű terjesztésében, eredeti és kevés, de jó munkák irásában látja és reméli a javulást. Az eredeti hozzánk közel áll; a hazai tárgyak iránt első

sorban vagyunk fogékonyak s a külföldnek is ily módon hívjuk fel figyelmét magunk iránt.

Ime, ezek csak elnagyoltan a gondolatok, melyek Kármánt kifejtendő munkásságában vezették volna. Fájdalom, hogy a ki ily elveket hangoztatott nálunk először, diadalra nem juttathatta egyszersmind azokat. Közülök azonban nem egy még ma sem vesztette el értékét és jelentőségét. Hiszen pl. az irodalomnak a nemzeti életre nagy hatásáról, s a hivatásos írónak méltó megbecsüléséről beszélni oly időben, midőn arra alig volt meg a mi társadalmunkban a kellő érzék, a maga helyén volt, nem volt alap nélküli később sem egy Kölcsey részéről, s talán legutóbbi napjainkig sem.

Kármán Urániáját nem pártolta a közönség úgy, hogy fennmaradása biztosították. Már a negyedik kötettel elakadt a sokat ígérő vállalat. Optimismusa csalódásba vitte. Jól eső örömmel jelezte, hogy «a szegyenleni való idők» már elmúltak, hogy a főnemesség már nem veti meg a magyar literatúrát, és mégis meg kellett győződnie arról, hogy az új negyedre még 289 előfizető sem jelentkezett, a mi éppen elegendő lett volna a folyóirat kiadására. Iróink sem támogatták, daczára felhívásának, kérésének. Lehet, hogy közülük kevesen is ismerték, a kik igen, nem rokonszenveztek irányával. A cikkeknek is jobbra csak ő írta. A fiatal nemzedékből az egy Csokonai csatlakozott hozzá s Kazinczy fizetett elő. Közbejött betegsége. Hazament szüleihez, Losoncra, s ott halt meg 26 éves korában. A munka kezdetén, forrongó tervei és készületei közepette, maradandóbb nyom és hatás nélkül. És talán még sem!

Kármán, lehet, nem éppen azon írók közül való, kik nevüket halhatatlan munkákkal teszik örökéletűvé. Élete tavaszán, egészen fiatalon dőlt sirjába, mikor a tehetség a legtöbb esetben még kialakulóban szokott lenni. Ilyen rövid időtartam a fejlődés természete szerint még a legkiválóbb szellemeknél is alig elegendő többre, minthogy egy író lerakja pályájának alapelemeit, megszerkeszse cselekvésének vázát s megadja a keretet, melyet tartalommal betölteni egy hosszú élet gazdag munkásságának van fenntartva. Anyosban, Daykában, Csokonaiában, s hogy csak a 40-es évek szép reményű dráma-íróját említsük, Czakóban nagy tehetségeket ismer irodalmunk. És mégis, kétségeskedhetünk-e, hogy alkotásaik nem állanak mindig a tökély és bevérgzettség színvonalán; hogy tehetségük még egészen meg nem tisztulhatott, meg nem állapodhatott, éppen azért, mert korai elmulásuk akadályozta meg költészetüket a teljes kifejlésben. Kiválóságuk azonban így is meg van,

meg van a «Fanni hagyományai» nagy tehetségű szerzőjének is, kinek belső értékét növelik még a külső körülmények is. A kor, melyben rövid élete eltelt; a viszonyok, melyek közt munkálni kívánt; az eszmék és elvek, melyeket vallott, s melyek szerint szerette volna nemzeti irodalmunk és művelődésünk átalakulását végrehajtani. És, igen valószínű, hogy ha tovább él, gazdag szellemével, éles ítélőtehetséggel párosult műzisével többeket vonván iróink közül magához, tartósabb és mélyebb hatásával irodalmunk és nyelvünk kiképzésének munkáját néhány évtizeddel előbb ő hajtja végre, a minek dicsősége Kazinczynek és társainak, Kisfaludy Károlynak és körének nevéhez fűződik.

(Vége.)

A magyar nemzet lojalitása költészetében.

— A Tanulók Lapja számára. —

Irta: Dr. KOLTAI VIRGIL.

A magyar nemzet erősen konzervatív jellemű. A történelem tanúsítja, hogy a sérelmek nagy halmazának kellett összegyűlnie, mikor a nemzet alkotmánya mellett fegyvert fogott s ilyenkor sem a forradalmi felforgatás, a forradalmi eszmék érdekében, hanem törvényes jogai mellett, s a mint azokat biztosította vagy csak ígéretet nyert biztosításukra nézve, letette a fegyvert s meghódolt. És a XVI. és XVII. század küzdelmeit, ha azok élesek s keserűek voltak, ilyenekké főképp a vallási sérelmek tették. Más volt a jelen század szabadságharcza. Vajjon melyik európai nemzetet nem ragadták meg a szabadság s az alkotmányosság eszméi? Lengyelországtól kezdve Spanyolországig minden nemzet az alkotmányosságért küzdött, még Ausztria is, csak Magyarország maradt volna hátra?

A mi azonban sajátos, egész költészetünkben, csak egy-két jelenséget kivéve, alig találunk valamit, a mi a trón iránt való hűséget sértené, a királyság eszméjét támadná meg.

Igaz, Zsigmond király tulvilági bűnhődését esufondárosan írja le *Tinódi* Sebestyén, de másrészt készséggel elismeri, hogy az országot megvédte. Egy énekre hivatkozik, a mely valószínűleg nem sokkal Zsigmond király halála után készült. *Apáti* Ferencz erős *Feddő éneke* is csak az olygarchiát és a gazdag papokat feddi, a kiknek csak akkor volt tisztességük,

mikor megtartották regulájukat, csak ott érezhető némi fájdalom ez énekből, a hol a régi jó királyokról emlékszik.

A király isteni eredetű felségjogának elismerése nyilván az, midőn a Mátyás királyválasztására készült *Emlékdal* azt mondja, hogy a királyt, Mátyást, isten adta nekünk menyországból oltalmunkra. S e hit nem változik a XVI. század nyomasztó viszonyai között sem, nem akkor, midőn a nemzeti királyság eszméje Szapolyai szemből áll Ferdinánddal. E korbeli költészetünk, még a vallási és idegen tárgy elbeszélések egy részét is, az erős nemzeti érzés hatja át, s habár ez néhol pártszempontból nyilatkozik is meg, de a trón iránti hűség, a királysághoz való ragaszkodás épen megmarad. Ha *Farkas* András böles cselekedetnek mondja, hogy Szapolyai az ország védelmére a törököt hívta be, viszont *Timódi* a keresztény híveket Ferdinándért imádságra serkenti:

Isten lássa javával királyunkat,
Ferdinand királynak kegyelmes voltát,
Oltalmazhassa nagy bölcsen országát,
Békében tarthassa alatta valókat.

És a sanyaru viszonyok között a nép három felől szorítva, nyomva és zsarolva, önmagát vádolja büneiért, a költők az egyenlenséget s erkölcselenséget ostorozzák, megtérésre és egyetértésre buzdítják a nemzetet. Míg éppen a XVI. század mutatja az önfeláldozó hősiséggel küzdő várparancsnokokban a trónhoz való hűség példáját, a XVII. század legkiválóbb költői, — Zrínyi Miklós, Gyöngyösi — fő műveikben szintén oly hőseket énekelnek meg, a kik a trón érdekében küzdöttek; oly hőseket, a kik a trónhoz hívek voltak, de nemzetüket mindenek felett szerették. Zrínyi meghalt Szigetvár védelmében; Wesselényi a mint védte a trón érdekeit, úgy védelmezte féltékenyen nemzete jogait is, mikor ezeket elnyomva látta. S a XVII. század erős küzdelmei erős visszhangot keltenek költészetünkben, mely dicsőíti a nemzeti hőseket, gunyolja a német tábornokokat, de kifakadásai és gunyja érintetlenül hagyja a trónt. Kuruczok és labanczok, a Tököly, Rákóczy hívei s a Habsburgház katonái csak egymásra támadnak, csak egymást gunyolják: a szétszórt bujdosók siratják a szabadságot, fáljalják saját és hazájuk sorsát, de a királyságot nem támadják meg. A Tököly és Rákóczy-mozgalmak alatt költészetünkben egyetlen egy igazi forradalmi hang sem emelkedik, s a mi szintoly sajátságos, több e költészetben a pártok egymás ellen szórt gunyja bizonyos

foku elkeseredéssel, mint a fájdalom, bár ez is sokszor meghatóan nyilatkozik, de nem a küzdelmek hevében, hanem a küzdelmek után a bujdosók énekeiben.

(Folytatása következik.)

Magyar tragoediák ismertetése.

(A Tanulók Lapja számára.)

— Irta: T. G. főgimnáziumi tanár. —

(2. folytatás.)

A nádor szavait borulás, kétségbeesés követi. A lengyelek Boricsot odahagyják. Szívébe meghasonlás szállott, s idő kell hozzá, hogy a visszafojtott fájdalom, düh és kétségbeesés kiörjenek belőle.

S most hatásos drámai jelenet következik. Bodomér előtt kitarja szívét: égető sebet ütött rajta a meggyaláztatás. Gyűlöletében átkozza sorsát, mely kiragadta csendes boldogságából, hogy oly gyalázat érje, melyet csak vér moshat le. Izgatottsága oly nagy, hogy szemei előtt rémalakok jelennek meg.

Árnyak jelennek meg szemem előtt,
Irtóztató, fertelmes, undok arczok;
Ott egy király jön, folt van koronáján,
Undorral kapja azt le s elveti,
S villámszemekkel fattyunak nevez;
S anyámnak árnya sűrű fátyolába
Rejtné az arczát; rémulten tekint rám,
És fut előlem . . .

Magához térve, újabb harc keletkezik szívében. Higyjen-e a rágalomnak? A kételkedés töre lelkébe van ütve s a küzködésből egyszerre kiválik a gondolat: ha anyja bűnös, akkor átkot érdemel; de ha ártatlan, akkor ő egész életét a boszunak szenteli.

Oh, mert ha nem csak rágalom vala,
Anyámra szörnyű átkot mondanék:
S ha rágalom volt, legszörnyűbb boszu
Vezetne át egy hosszú életen
Szegény anyámért; s a vérengzésért,
Átkozva lenne még emlékem is.

Borics előtt tehát az a feladat áll: kideríteni születése titkát; bűnös-e anyja, vagy nem, mert további küzdelmének jogosultsága ettől függ.

A cselekvény eme második fordulópontja visszavezet bennünket a lengyel klastromba, honnan a cselekvény kiindult. A harmadik felvonás csupa drámai mozgalom; drámaibb mindegyiknél; benne a bűnbánat és szülői szeretet, a hitvesi szerelem, féltékenység és nagyra-vágyás, a hitében összetört s újra éledő lélek vívódásai megannyi megindító jelenetben folynak le szemünk előtt. Szigligeti rhetorismusát itt a szenvedély és megindulás igazi hangja váltja fel.

A felvonás mélyen megható jelenettel kezdődik. Predszlava érzi közelgő halálát, s nehogy büntherelt lélekkel haljon meg, meggyónja bűneit Seraphinusnak. Fel van immár oldva bűnei alól, istennel kibékült, de nyugodtan meghalni még sem tud, mert büne meg van bocsátva, azonban jóvátéve nincs. Mióta Borics elment koronát keresni, rémlátásai vannak; látja a rablott koronát, melyről vér csurog alá. Segits! tanácsolj! könyörög Seraphinusnak, de inkább eltűrné a kinszenvedést, semhogy fiának bűnét bevallja. Már-már győzedelmeskedik hiusága és álszégyenérzete, mikor Seraphinus figyelmeztető szavaira térdre esve rebegi: Jóvá teszem! s Seraphinus megáldja, megvigasztalja s eltávozik. Ekkor Predszlava előveszi vallo-mását, melyet fia számára lepecsételt iratba még akkor foglalt, mikor az Magyarországra elindult, de átadni nem volt bátorsága. A még egyszer feltámadó ellenállás legyőzése után zokogva fogadja Juditot. A siralom könyei közt adja át neki az iratot, hogy azt vigye fia után, mint az ő végbucsuját. A kézbesítést szívére köti.

Ugy adjon isten üdvöt te neked,
A mint betöltöd végkivánsát
A haldoklónak . . .

Föltételt is köt hozzá:

Add át fiának . . .

Órzd meg gonddal, hogy ha szereted
És fel ne törd, ha üdvözülni vágysz.

Predszlava e föltételt azért köti ki, mert ismeri Judit nagyravágyását és fiának nagy-lelkűségét; az ő összes vívódásai, lelkiküzdemei füstbe mennének, ha óhajtása nem teljesülne. S midőn Judit csodálkozik, hogy neki, a feleségnek az irat tartalmát ismerni nem szabad, rémulattal követeli Judit esküjét.

Esküdj meg, most már esküdet kívánom,
S én esküdet síromba elviszem.

Az esküre azonban nincs idő, mert Charitas hírül hozza, hogy Borics hada a csatában el-

veszett, minek hallatára Predszlava elájul s szobájába viszik. Judit magára maradva, tűnődik a történeten: reméli, hogy férje megmenekült és új harcot kezd; a levélről pedig megsejti, hogy az Predszlava bűnvallomása. A jövő cselekvények fejlődése e szerint Judit kezében van, tőle függ: folytassa-e Borics a harcot, vagy megsemmisüljön. A fordulat gyorsan következik.

Predszlava haláltusája közben hirnök jön; tőle tudja meg Judit Borics megsebesülését, Bodomér és Rózsa által való megmentését, bujdosását és közel hazatérését. Rózsa nevének hallatára feledi Predszlava haldoklását, Borics sebeit, csak Rózsa szerelmét s feláldozását látja s örült féltékenység fogja el szívét.

E pillanattól kezdve az egész történet haladásában Judit féltékenysége lép előtérbe s dönti el annak irányát, Borics sorsát. Hatalma annál nagyobb, mert Borics semmi hűtlenséget el nem követve, igaz szeretetében nem veszi észre sem Judit féltékenységét, sem Rózsa szerelmét, s ezáltal oly lépéseket is tesz, melyek igazolni látszanak felesége gyanuját. A feltámadó féltékenység boszut kíván, melynek fegyvere Predszlava bűnvallomása; de előbb bizonyosat kell tudnia, s a mint megbizonyosodik, ahhoz képest fog cselekedni.

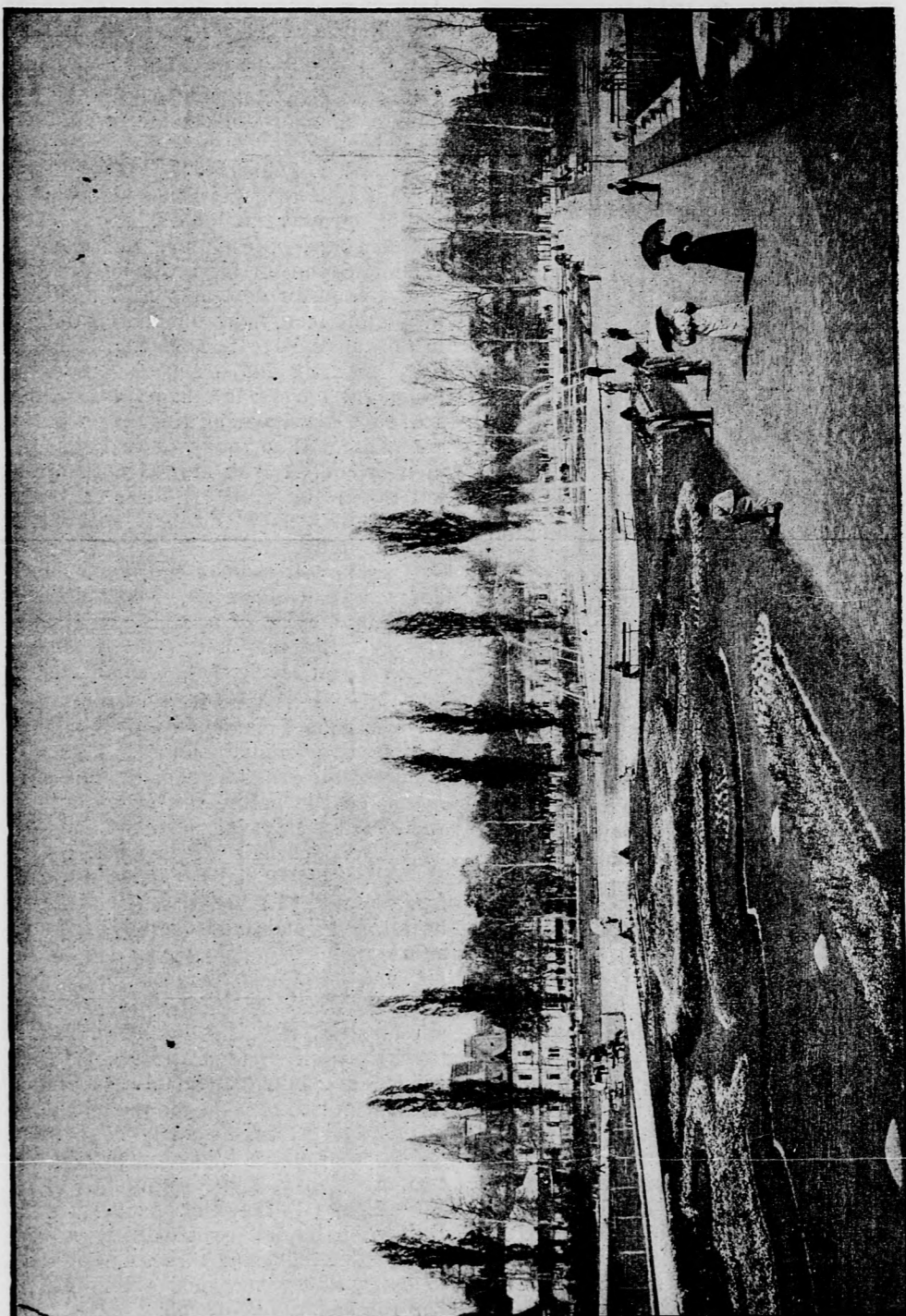
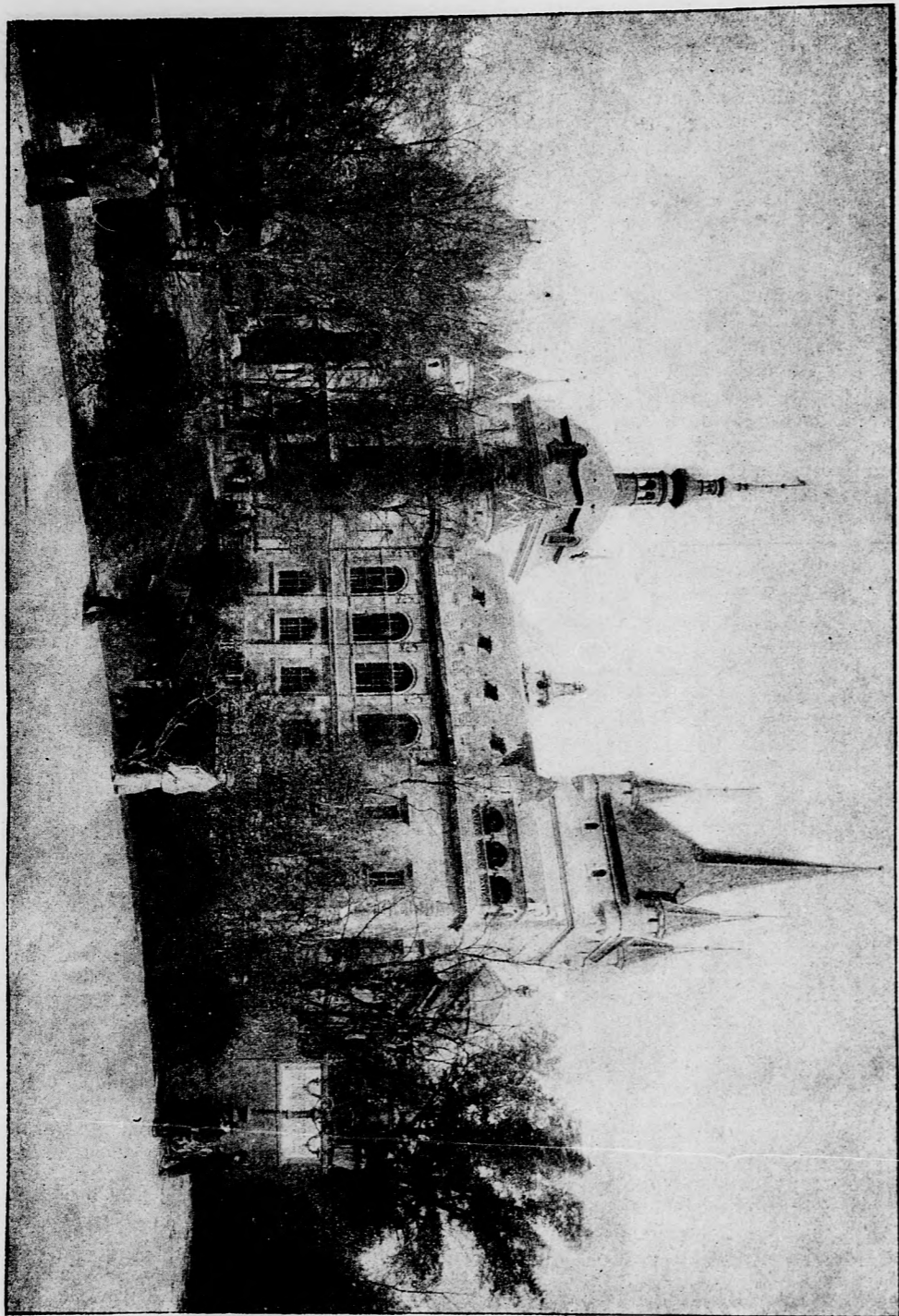
S ha a gyanu eloszlik, s hű maradt —
Ah hogyha hű, nem tudja meg soha;
Megmentem a szegénytől, s örömet
Veszem magamra még a bűn súlyát is,
Hogy megkiméljem őt fájdalomtól.

S midőn így szinte fogadalmat tesz, lép be a sebesült Borics. Férj és nő némán ölelkeznek össze. Borics reményt vesztesen, a meggyalázás égő fájdalmával szívében jön, Judit pedig sötét féltékenységgel fogadja. Borics lelke csak egy gondolon csüng. Alig-alig felel a szemrehányásokra, sem a rosszul leplezett féltékenység nyilatkozásait nem veszi észre, csak anyját akarja látni, vele akar beszélni, hogy megtudja, volt-e joguk a magyaroknak őt lábbal tapodni. Érzi, hogy e kérdés körül fordul meg élete. Ha anyja ártatlan, s neki joga van a magyar trónra, iszonyu boszut fog állani a magyarokon.

Oh, e boszúhoz hogy ha van jogom,
Irtóztató lesz! Rájok zuditom
Kelet, nyugat, észak, dél harezosít;
Minden boszus, irigy, gyűlölködő
Szomszédot. Irtó háborút viszek!
Nem lesz előttem semmi kegyelet:
Égő faluk hirdessék jöttömet,
Vér s pusztulás jelölje nyomdokim.

(Folyt. következik.)

MILLENNIUMI KIÁLLÍTÁS: TÖRTÉNELMI ÉPÜLETCSOPORT KÖZEPRÉSZE.

MILLENNIUMI KIÁLLÍTÁS: IGAZGATÓSÁGI ÉPÜLET A RONDÓNÁL.

5. első cigarettá.

Megjött a várva várt Frigyes bácsi. Mi gyermekek szerfelett örültünk — ajándékainak. A nem mindennapi örömtől az uzsonna sem ízlett, csak úgy majszoltuk a vajaskenyeret. Uzsonna után Frigyes bácsi fényes szelencét vett ki zsebéből. Összenéztünk, hogy hát kinek szánta ezt? Senkinek, mert a dohányszelence volt. Felpattantotta, cigarettát sodort és rágyújtott. Ujság volt előttünk a füst-evés s a gyermek természetes kíváncsiságával néztük és gyönyörködtünk a felszállt kék füstkarikákban.

— Szeretnék ilyen füstkarikákat fujni én is, adott sóhajának kifejezést Peti ősém.

— Szippants hát.

Dehogy kellett ősémet biztatni. Akkorát szippantott, hogy szerzegett a cigarettá tüze s tele szájjal bocsátá ki a füstöt szájából — karikák nélkül, miközben kaján mosolylyal kacintott reám. Megértettem. Hivalkodott velem, hogy ő szitt már, ő — az ős. Szó a mi szó, ráterős voltam bátyai fölényemre s rosszul esett miben is elmaradni az ősémtől. Azért sem, s már-már közelebb furakodtam a cigarettához, mikor az én áldott anyám úgy nézett rám, hogy kínálva sem kellett a cigarettá. ősémnek édesen eshetett a kudarczom, mert lelke mélyéből föl kaczagott. Kevésre reá, hogy magunkra maradtunk, ősém azonnal piszkált. Hogy én még nem szittam, hogy nem is gondolom, milyen jó az. Hogy a füst milyen pompás!

— Persze, neked ezt hiába mondom, toldotta meg incselkedését. Le akartam főzni a díszkedve boszantót s nagy hetykén oda mondtam: ha akarom, szihatok még ma is. Elállt szemérszája ezen nem várt fordulatra, de azért hozzá tette: csak mondd.

— Hogy csak mondom? Hát ez a dohány mi? Nézd, ha nem hiszed, milyen szép, sárga, akárcsak a Frigyes bácsié. A dohány hatott s tamáskodó ősém hirtelen engedékeny, hízogó lett.

— Igazán! kiáltott fel a esodálat hangján. Szébb ez és jobb is lehet a Frigyes bácsi dohányánál is. Szívjunk! Meglátod, milyen pompás lesz. De hol vetted a dohányt?

— Nagy dolog. Hát a hársfán terem; az alatt szedtem az uzsonna után. (Szegény porzósál, mire jutottál.)

— Csakugyan van a hársfán elég dohány. Hogy ezt eddig nem tudtuk; már mennyit szihatunk volna. Ugy-e szívunk? Kisértett ősém, s engem, kibem a vágy, szívni, igen erős volt, csakhamar elcsábított. Csupán papírka meggyújtó hiányzott még. Beszerzésüket ősém

vállalta magára. Gyufa a konyháról került, a selyem papiros pedig bátyánk imádságos könyvéből . . .

Közel volt az erdő — oda bujtunk. Megszolgáltuk az élvezetet, míg nagy nehezen a térdünkön mángoroltunk két cigarettát és rágyújtottunk . . .

Az volt a boldogság! Nagyon boldogok voltunk, hogy a cigarettá füstjét egymásra fujhattuk.

Gyönyörrel pöfékeltünk, mikor egyszer csak valami idegen, orrfacsaró szag üt meg orromat. Gyanusan néztem körül . . . ősém azzal nyugtatott meg, hogy minden cigarettának ilyen füstje van a vége felé. Megnyugodtam. Ő szitt már, hát csak tudja. De az orrom, az nem nyugodott meg. Bántotta az a kellemetlen bűz s a mint körül néztem magam és ősém körül, hát akkor láttam, hogy ég a Petikém vadonat új nadrágja. A lyuk krajczárnyi nagyságu lehetett már rajta.

— Peti, a nadrágod ég! — ébresztém föl a hársfadohány élvezetétől kábulót.

Hogy kapott oda az égő karikához!! Hogy dobta félre a cigarettát, sok volna egyszerre elmondani. S az az arc, istenem! milyen arc volt az! Erdemes lett volna lepattanfényképezni. Tüzet, segítséget, félelmet, sirást, mindent kiáltott. Megsajnáltam.

— Istenem! mamám — nyögte. Majd nekem rontott, hogy minek szittunk? Minek szedtem dohányt? Én azonban nem ijedtem meg. Nadrágom épsége erőssé tett s boszantott, hogy a vádat egész súlyával reám tolni iparkodott az én kedves ősém s visszavágtam:

— Már hiába kiabálsz, azért te csak magad fogsz lakolni. Te biztattál, gyufát, papirost te hoztál, a te nadrágod égett ki. Így aztán meggyőztem, hogy engem ugyan hasztalan ránt a hinárba, mire ő könyörgésre fogta a dolgot.

— Ne árulj el. Oda adom az új puskámat, mit most kaptam. Mást is adok. Tollut is fosztok helyetted. (E foglalkozás volt az én leggyöngébb oldalam.) Minden uzsonnámat megfelezem veled, csak ne mondd meg a mamának, hogy szivaroztam. És addig könyörgött és ölelgetett, hogy azt a bűdös szagot újból megéreztem. Égsz még, figyelmeztettem.

— Nem a! Hagyd el. Az még a régi füst. És tovább beszélt és hízogott, s mikor az a kellemetlen bűz már tűrhetetlenül esiklandozta orromat, akkor már neki állt feljebb s szinte kárörömmel ujjongott fel:

— Te, az égő cigarettára ültél, most ég a te nadrágod is. Ugy volt.

Hatványozott mértékben fogott el a félsz,

az ijedelem. Tehetetlen lettem, úgy hogy megszánt az ősém is.

— Majd én eloltom, s oltotta, mint a gyertyát szokás — fujta. Később vettem észre, hogy tüzet nem így oltanak, s mikorra az égő karikát eloltottam, akkora volt már nadrágomon a lyuk, mint ősém nadrágján.

A közös veszély közelebb hozott bennünket egymáshoz. Lopva jöttünk haza, azzal a forró és indokolt vágygyal szívünkben, vajha már átestünk volna azon, a mi még csak következik, javán a rosznak . . .

Vacsora idején feltűnt anyánknak, hogy hét-köznapi bugyogóba bujtunk s okát kérde.

Gyanus hallgatással feleltünk, a mikor pedig a parancsra előhoztuk a nadrágot — már pityeregünk.

— Ő . . .

— Ő, hebegénk.

— Micsoda? Mi ez? Hisz mind a két nadrág ki van égve . . .

— Ő szivarozott, könyvettem a lelkemen én.

— Péter! lehelt rám.

A fikusnak pompás ötlete támadt és lehelt befelé.

— Tacsó! Lehelsz rendesen?

Még egy fogást kísérelt meg ősém és lehelt nyitott száj mellett — az orrával.

Ezen is rajta vesztett s harmadszorra már rendesen lehelt. Azután pedig nyöögött, és tapogatta azt a bizonyos helyet itt és ott és jajgatott, fogadalmat esküdve, hogy soha többé nem kell neki a cigarettá. Vérző szíve talán csak akkor nyugodott meg némileg, a mikor már én is oda kaptam, a hol leginkább fájt. Sok helyütt fájt és mindenütt jobban. Így éreztem.

Hullathatta azután virágorzóit a hárs, nem kellett többé dohányja . . .

De nagy kópé volt az az én ősém, hogy áldaná meg isten, ott, a hol van. Évek múltán bevallotta, a mikor már nem lehetett belőle harag, hogy az égő cigarettát ő hozta érintkezésbe nadrágommal, akkor, a mikor könyörgött, ölelgetett, hogy ne áruljam el, hogy cigarettázt.

Bukory Ferencz.

Jelentés a nagybányai áll. főgimn. önképzőkörének 1894—95. tanévi működéséről.

Önképzőkörünk, mint az egész felgimnázium ifjúságának egyesülete, a lefolyt tanéven is az önképzés jól felfogott eszméje által kijelölt czélt tartotta szem előtt. E czél nem lehetett más mint: értékes és hasznos ismeretek szerzése

és gyarapítása, az ifjak érzelmeinek nemesítése, akaraterejének nemes és férfias czelokra való irányítása és aczélozása, a szóbeli és írásbeli előadásban való gyakorlás, az egyéniségnek szabadabb mozgása, fejlődése és érvényesülése.

A kitűzött czél szabta meg eszközeinket is. Munkaprogrammunk arra fektette a fősúlyt, hogy ifjúságunk először olvassa, ismerje, tanulja tudósaink, költőink, íróink válogatott, nekik való képző műveit, hogy az iskolában és az életben való építéshez először anyagot, még pedig, a mennyire lehet, kitűnő anyagot gyűjtson, és aztán azt, a mit már gyűjtött, értékesíteni tudja. Azért úgy a beadandó írásbeli munkáknál, mint a szóbeli előadásnál követelményül volt felállítva, hogy mindaz, mit a tanuló hall, olvas, tanul, feldolgoz, először érdekes, azaz az ő lelke világának megfelelő legyen, mert csak így marad meg benne könnyen, élénken és állandóan: legyen jellemfejlesztő, azaz ne csak tessék, hanem olyan lelki emociót is támaszson az ifjubar, t. i. erkölcsi megindulást, tetszést és nem tetszést, hogy azok az uralkodó erkölcsi képzetek, melyeket lelkiismeretnek, jellemnek nevezünk, már most alakuljanak, mert a férfikorban ily alakulás már nem fog megtörténni: legyen az ismeretközlés, hasznos, legyen tehát oly töke, mely az életben kamatozni fog s ne fölösleges terhe az emlékezőtehetségnek; legyen az ismeretközlés a jövőre is áldásosan kiható, azaz buzdítsa őt később is további munkára; legyen végre oly mennyiségben adva, hogy szellemi csömört, a tudománynak megutalását ne idézze elő.

Intézetünknek és így önképzőkörünknek is, mint nemzetiségi vidéken levő kulturális intézménynek, az emberré nevelés általános feladata mellett egy különös czélja is van, magyar hazafiak nevelése. Ezt a feladatot egy iskola éppen úgy, mint az élet, csak a magyar kulturának, intézményeknek megszerettetése által érheti el. Minthogy pedig csak érzélem kelthet érzelmeket, az iskolának éppen úgy, mint az életnek, oda kell törekednie, hogy intézményeit a polgárok, illetve tanulók megszeressék. Hogy pedig megszeressék, az kívánatik, hogy ez intézmények jók, igazságosak legyenek, hogy a testvériség, egyenlőség és szabadság hassa át minden mozzanatukat.

Ilyen ideális állapotokat az élet ez idő szerint ritkán szolgáltat, ilyen világot csak egy jó iskola nyújthat. És a mely iskolában a tudományt, igazságot, testvériséget és egyenlőséget egyenlő kézzel mérik, ott a szeretetnek és a hazafiságnak virágai önmaguktól teremnek.

A hazafiság is érzelem, és mint minden érzelem, ez is ellensége minden erőszaknak.

Minthogy intézetünk tanulóinak s így önképző körünknek is jelentékeny része román nemzetiségű s vallási szempontból is különféle felekezetekhez tartozó, az önképzőkör vezetőjének arra kellett törekednie, hogy e különféleségben nemcsak tekintély és fegyelem által fentartott rend és harmonia legyen, a tudománynak, emberszeretetnek, hazafiságnak szent eszméi ne csak az iskolai falai között, szavakban nyilatkozzanak, hanem hogy ezek az ifjak lelkében meg is állandósuljanak, hogy ez eszméknek kultuszát az iskolából az életbe is kivigyék. És hisszük és reméljük, hogy tanítványaink így felkészülve lépnek az életbe.

Pályázat

A fiumei m. kir. tengerészeti akadémiával kapcsolatban felállított állami internátusban a jövő 1895—96-ik tanév kezdetén betöltendő helyekre.

A) Általános tudnivalók. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter rendelkezése alatt álló m. kir. tengerészeti akadémia célja a kereskedelmi tengerészeti pályára készülő ifjaknak szakszerű elméleti és gyakorlati oktatást nyújtani.

Az intézet tanfolyama 3 évre terjed és tanelve jelenleg az olasz.

A tanév szeptember hó 1-én kezdődik és június hó 30-án végződik.

Az akadémiával kapcsolatban ugyancsak a kereskedelemügyi m. kir. miniszter rendelkezése alatt állami internátus áll fenn, melynek növendékei tanulmányaikat az akadémia többi növendékeivel együtt végzik.

Az internátus külön feladata, szeretetteljes vezetéssel és oktatással a növendékekbe tiszta és főkelt gondolkozást, vallásos érzületet, a haza és trón iránt való odaadó hűséget, jövő pályájuk iránti szeretetet és azon tulajdonságokat oltani, melyeket művelt tengerésztől elvárni lehet, továbbá a növendékeknek a valódi önértéket és művelt magaviseletet, ugymint a velök egy pályán levőkhöz való ragaszkodási szellemet fejleszteni.

Az internátus növendékei a mellett, hogy az akadémiában kivétel nélkül ingyenes oktatást nyernek, ruházatot (egyenruhát) is beleértve, teljes ellátásban részesülnek.

Az egyelőre rendszeresített 20 helyből a jövő 1895—96-ik tanévben előre láthatólag

5—7 ingyenes,

3 fél ingyenes,

2 fizető hely lesz betöltendő.

Az ingyenes helyre felvett növendékek ellátása egészen állami költségen történik, a félingyenes helyre fölvevett növendékek évi 200 frt, és a fizető helyre fölvevett növendékek évi 400 frt ellátási átalányt tartoznak fizetni.

Az internátusba rendszerint csak az akadémia első osztályába lépő növendékek vétetnek fel.

Az ingyenes vagy félingyenes helyre fölvevett növendék kötelező a m. kir. tengerészeti akadémia elvégzésétől számított öt éven át kereskedelmi hajón alkalmazást vállalni és szolgálni.

B) Felvételi föltételek.

a) A betöltött 14-ik, de meg nem haladott 16-ik életév;

b) a gimnázium, reáliskola, vagy az 1868. évi XXXVIII. t. cz. rendelkezéseinek megfelelően szervezett polgári iskola IV-ik osztályának sikerrel való elvégzése;

c) a m. kir. tengerészeti akadémia felvételi vizsgálatának sikeres letétele;

d) a tengerészeti pályára való testi alkalmasság;

e) a magyar honosság;

f) a magyar nyelv ismerete, vagy nem magyar ajkuaknál abból legalább oly előkészültség, mely ezen nyelvnél további tanulmányozása mellett sikeres elsajátításra enged következtetni;

g) a kifogástalan előélet.

C) A folyamodványok benyújtása és felszerelése.

A szabályszerűen bélyegzett folyamodványok ingyenes és félingyenes helyekért a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez, fizető helyekért ellenben a m. kir. tengerészeti hatósághoz intézendők, de legkésőbbben folyó évi augusztus hó 10-ig a m. kir. tengerészeti akadémia igazgatóságához nyújtandók be.

A folyamodványokhoz a következő szabályszerűen bélyegzett okmányok eredetiben vagy hiteles másolatban csatolandók:

a) keresztlevél;

b) honossági bizonyítvány;

c) a végzett tanulmányokról szóló összes bizonyítványok, vagy legalább a végzett utolsó osztály bizonyítványa;

d) a tengerészeti pályára való testi alkalmasságot és a színmegkülönböztetési képességet igazoló orvosi bizonyítvány;

e) a második védhímlőoltást igazoló bizonyítvány;

f) az ingyenes és félingyenes helyekre folyamodóknál vagyontalansági bizonyítvány.

D) A felvételi vizsgálat.

A felvételre pályázók az internátusba csak is

MILLENNIUMI KIÁLLÍTÁS: ERDÉSZETI PAVILLON.

abban az esetben vétetnek fel, ha a felvételi vizsgálatot a m. kir. tengerészeti akadémia I-ső osztályába sikerrel leteszik.

A felvételi vizsgálat tárgyait képezik:

1. a magyar vagy olasz nyelv;
2. a földrajz;
3. a közönséges és betűszámítás;
4. a mértan és mértani rajz.

A felvételi vizsgálaton a pályázó kimutatni köteles, hogy ezen tárgyakban bezárólag a középiskolák negyedik osztályáig előadott tananyagot ismeri és abban megfelelő jártassággal bír.

A felvételi vizsgálat — a szerint, a mint a pályázó a magyar vagy olasz nyelvből kívánja kimutatni ismereteit — magyar vagy olasz nyelven teendő le.

A felvételi vizsgálaton megkívánt ismereteket részletesen feltüntető programot a m. kir. tengerészeti akadémia igazgatósága kívánatra megküldi.

A felvételi vizsgálatok Fiumében, a m. kir. tengerészeti akadémia tanári testületének vizsgáló bizottsága előtt teendők le, miért is azon pályázók, kik benyújtott okmányaik alapján az esetleges felvételre alkalmasnak látszanak és erről megfelelőleg értesítetnek, szeptember hó 1-én az igazgatóságnál jelentkezni tartoznak.

FEJTÖRŐ.

Közlő: Csizsár József.

1. Számítási kérdés.

E szám 46, két oly szárazra osztandó, hogy az első 7, a második 3 által osztva, a hányadosok összege 10 legyen. Melyek e részek?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik nyelv az, a mely indógermán nyelvtörzsnak egyik ága. A kérdéses nyelvhez tartoznak a zend, ó-persa pethlevi és az új-persa nyelvek, továbbá a kurdok, örmények s a kaukázusi osztétek nyelve?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt az a spanyol hadvezér és államférfi, ki a XVI. században fontos szerepet játszott? Résztvett a francia háborúkban s V. Károlynak a Metz elleni eredménytelen hadjáratában, mint alkirály és főparancsnok harcolt Itáliában. Szász János Frigyes herceget legyőzte. 1580-ban Portugáliát foglalta el.

4. Természetrizai kérdés.

Melyik növény az, a mely felálló száru, vöröses levelű, virágai vérvörösek, kertekben is mivelik virágai és illatos füve miatt. Melyik rendbe tartozik?

5. Fizikai kérdés.

Ki volt az a férfi, a ki megszerkesztette az első összehasonlítható hőmérőt, felfedezte a víz fagyásának késleltetését, tőle származik az első használható súly-areometer? Hol és mikor született és mikor halt meg?

6. KÖNYV-REJTVÉNY.

Megfejtési határidő: július 14. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 25-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számítási kérdés: A fiu jelenleg 5, az apa 30 éves. — Földrajzi kérdés: Az alibunári mocsár. — Történelmi kérdés: Lefort Ferencz Jakab, szül. 1653-ban, meghalt 1699. márcz. 12. — Természetrizai kérdés: Köles muhar (panicum miliaceum.) Fizikai kérdés: A naphoz legközelebb álló bolygó a Merkúr, egyenlítői átmérője 4900 km. A földtől való távolsága 70—215 millió km. A naptól való közép-távolsága 57.6 millió km. — Szőnyeg-rejtvény: Beöthy Zsolt.

Helyesen megfejtették: Rosenberg Ilona, Barts Lajos, Horváth Jenő, Csizsár József, Fránky Zoltán, Német Lajos, Perl Jenő, Weisz József, Grüner Rezső, Spitzer Zoltán, Weisz Emil, Jerzsabek István, Kovács János, Fábian László és Miklós, Filkorn Jenő, Lányi Ede, Nemes Elemér, Jaszenovits István, Juga Jusztin, Lindauer Ferencz, Mosonyi Emil, Schlosser Ferencz, Palkovics György.

A jutalmat, 1 drb szépirodalmi könyvet Palkovics György nyerte el, lakik: Nyiregyháza, kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

IRODALOM.

Az Athenaeum Képes Irodalomtörténetéből (szerk. Beöthy Zsolt) megjelent a 34-ik füzet. Három tanulmány van benne: Vadnai Károlyé «A forradalom költészetéről» (befejezve); Szilágyi Sándoré «A forradalom után» és Zichy Antalé «Deák Ferencz mint író» cím alatt. Mind a három dolgozat egy-egy érdekes memoire-részlet, a szerzőknek saját közvetlen szemléletükből, tapasztalataikból merítve. A szöveget számos illusztráció kíséri. A két év óta folyó diszes vállalatból még két füzet fog megjelenni, aztán két kötetben együtt is kapható lesz. Egy-egy füzet ára 40 kr.

Előfizetési fölhívás.

Julius 1-én a fél éves előfizetések lejárván, kérjük lapunk hátralékos előfizetőit, legyenek szivesek előfizetéseiket mielőbb megújítani s a kiadóhivatallal idejében közölni, hogy a vakációban hova kívánják lapjukat küldetni.

A Tanulók Lapja a vakációban is minden héten meg fog jelenni s gondoskodunk arról, hogy olvasóink kedves, változatos, élvezetes és szórakoztató közleményeket kapjanak, hogy az üdülés idejében is szívesen várt és látott barátjuk legyen kedves ujságjuk, a Tanulók Lapja.

Pályakérdéseket a jövő negyedben is tűzünk ki, hogy az ifjuságnak alkalmat adjunk a nemes versenyre s tehetségének érvényesítésére.

Szóval tőlünk telhetőleg azon leszünk, hogy a tanuló ifjuság minél inkább szeretni, becsülni, méltányolni tudja a saját lapját, a Tanulók Lapját.

Erre nézve elég garantiát nyújt munkatársaink díszes névsora, a kik ezután is támogatni fogják lapunkat. Közreműködésüket a jövőre is megígérték a következő tanárok: *Toncs Gusztáv* (Szabadka), *Mazuch Ede* (Ungvár), *Szitnyai Elek* (N.-Bánya), *Dr. Boros Gábor* (N.-Szeben), *Lasz Samu* (Győr), *Dr. Horváth Cyrill* (Eger), *Pólya Ferencz* (Szentés), *Dr. Borcsa Mihály* (Kolozsvár), *Kárpáti Kelemen* (Szombathely), *Hevesi Ambrus* (Privigye), *Vozáry Gyula* (Munkács), *Dr. Sárffy Aladár* (Lőcse), *Gaal Mózes* (Pozsony), *Dr. Major Károly* (Zombor), *Czapáry László* (Székesfehérvár), *Dr. Prém József* (Pozsony), *Krajcsovics Soma* (Szarvas), *Perényi Adolf* (Temesvár), *Dr. Koltai Virgil*, *Kiss Károly*, *Molnár Sándor*, *Szalay Károly*, *Medveczky Lajos*, *Szöllősy F.*, *Feledy K.*, *dr. Körösi László* (Budapest) és mások, kiknek szives ígéretét bírnak a jövőre nézve.

Az előfizetési pénzek legcélszerűbben utalványon küldendők be a kiadóhivatalba (Budapest, VI., Aradi-u. 8. sz.)

Tisztelettel

A «Tanulók Lapja»

kiadóhivatala.

☞ Tanulók Lapja második irodalmi pályázata.

1. Tetszés szerint választott tárgy értekezés. Jutalma 1 db. arany.
2. Eredeti elbeszélés, mely a lap szellemének megfelel. Jutalma 1 db. arany.
3. Bármely költemény, mely lehet leíró, elbeszélő vagy lyrai. Jutalma 1 db. arany.
4. Rejtvény: sakk-, vagy képrejtvény. Jutalma 4 korona.
5. Eredeti rajz, mely a lapban közölhető legyen. Feldolgozható bármely tárgy, csak az a fő, hogy oly eszmét fejezzen ki, mely lapunk irányának megfelel. Jutalma 20 kötet a Hazafias könyvtárból.
6. Bármely jó fordítás, melyet tárgyánál fogva a Tanulók Lapja közölhet. Jutalma: Uhland költeményei.

Beadási határidő 1895. július 21.

A pályázatra beküldendő dolgozatokat tisztán, a lapnak csak egyik felére kell írni.

Bármelyik tételre pályázhat a Tanulók Lapja minden előfizetője, akár több tételre is.

A pályamunkákhoz zárt jelíges levelet kell mellékelni, melyben a pályázó pontos czime s a pályázatra való jogosultságát igazoló czim-szalag legyen mellékelve.

A szerkesztőség föntartja magának a jogot, hogy a beküldött dolgozatokat, ha nem nyertek is jutalmat, de közlésre alkalmasak, a Tanulók Lapjában közölhesse.

A beküldött kéziratokat nem adjuk vissza.

Azon önképzőkörök tagjai, melyek lapunknak előfizetői, szintén résztvehetnek a pályázatban, de a jelíges levélben igazolni tartoznak, hogy az önképzőkörnek valóban rendes tagjai.

A pályamunkák a Tanulók Lapja szerkesztőségébe (VI., Aradi-utca 8. sz.) bérmentve küldendők. Olyan dolgozatokat, melyekért a postán utánfizetni kellene, nem fogadunk el. Ajánlatos a boríték egyik oldalára a feladó nevét s lakását följegyezni.

Az érettségi feladatok az 1893/94-iki tanévben.

Székesfehérvári kath. főgimnázium.

Magyar nyelv. 1. Shakespeare «Coriolánusának» széptani fejtegetése. 2. A köztársasági Róma szenátusának föltüntetése az olvasott klasszikusok lehető felhasználásával. 3. Az elektromos áram hatásai.

Német nyelv. «Az orleansi szüz» és «Hektor halála».

Latin nyelv. «Kivonulás a szent hegyre» és «Gyakran a kis szikra is nagy tüzet támaszt».

Görög nyelv. «Hekabé és Helene siralma Hektor teteme fölött». Iliás XXIV. 747—775 v.

Mennyiségtan. 1. Két kiskorú fiú örökölt. A. 12,565 frtot, B. pedig 9,325 frtot. Az elsőnek vagyonát oly pénzintézetnél helyezik el, mely félévi 2,15 frt perzentet számít; a másikkal pénzét azonban oly banknál teszik le, mely félévi 2,75 frt perzentet ad; hány év múlva lesz mindkét fiúnak egyenlő vagyona; ha ezen vagyonukat 15 év alatt minden év elején kiveendő egyenlő évi járadékkal akarják elfogyasztani, mennyi évjáradékot huzhatnak, ha az illető pénzintézet évi 5 százalékos kamatot számít? Lehozandók a képletek és ugy alkalmazandók ezen példa megoldására. — 2. Valamely háromszögnek kerülete 116 méter s a háromszögnek alapoldala 20 méterrel kisebb, mint a másik két oldalnak az összege, a három oldal négyzetének összege 4648 méter. Kérdés: mekkorák ezen háromszögnek oldalai, mekkorák szögei s mily nagy ezen háromszögnek a területe?

VEGYESEK.

Lapunk szerkesztője dr. Rupp Kornél a szünidő alatt a fővárostól távol levén, a szerkesztést távolléte alatt dr. Koltai Virgil főgimn. tanár ur vette át.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, legyenek szívesek az előfizetési összeget a kiadóhivatalba beküldve előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében akadály ne álljon elő.

A sepsi-szentgyörgyi ev. ref. Székely Mikó kollégium önképzőköre az ének és zenekarral együtt tartotta meg évzáró ünnepélyét június 16-án a következő programmal: 1. «Gőzhajón», énekelte a vegyeskar. 2. Önk. köri titkári évi jelentés. Felolvasta Balázs Sándor VII. oszt. tan. 3. Népdalegyveleg. Énekelte a II. osztály. 4. Olasz dal. Énekelte a vegyeskar.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

5. Versenyszaválás komoly tartalmu költeményre. Két pályázó közül Tökés Imre VII. o. tan. lett a győztes 1 szótöbbséggel. 6. Népdalegyveleg. (Vegyeskar.) 7. Versenyszaválás humoros költeményre. Két szaváló közül általános szótöbbséggel Fábian László VIII. o. tan. győzött. 8. «Induló» (II. o.) 9. Operettegyveleg, előadta a zenekar. 10. Rákóczi-induló. (Vegyeskar.) Az évvégére kitűzött pályamunkákon nyertek: Csákány Sándor, Fábian László, Vajna Elemér (VIII. o.) és Bajkó Zsigmond VII. o. tanulók.

A szombathelyi főgimnáziumban jun. hó 17—19-ig tartattak meg az érettségi vizsgálatok nagys. Németh Antal főigazgató elnökelete alatt. Jelentkezett 18 tanuló: Jelesen érett 1: Szabó István (jogi); jól érett 7: Fischl József (hittud.), Hill József (jászói prem.), Iker István (hittud.), Mozsolics István (jogi), Politzer Izor (orvosi), Szakovics József (hittud.), Varga Ignác (hittud.); egyszerűen érett 9: Baumgartner Miklós (vasuti), Geiszlinger Béla (jogi), Hahn Ferencz (jogi), Kéthely Jenő (katonai), Kiss Jenő (jogi), Kovács Sándor (hittud.), Major Gyula (hittud.), Pintér József (hittud.), Trenka Károly (mérnöki), javító vizsgálatra szeptemberig visszautasított egy tanuló.

Diákok mulatsága. A Margitsziget alsó vendéglőjében szépen sikerült táncmulatság volt június 21-én. Azok a fiatal emberek rendezték, a kik ez idén tették érettségi a piarista atyák budapesti főgimnáziumában. A rendező bizottság, élén Dániel Tiborral s Csekonics Iván gróffal, hetek óta buzgólkodott a mulatság sikere érdekében s az be is köszöntött, még pedig teljes mértékben. A legelőkelőbb fővárosi családokat hozták össze mulatságukon az egyetemi polgárjelöltek. A közönség nagyobb része a 2 órai különhajóval jött be a fővárosba.

Szülők és tanulók figyelmébe!

Szilágyi Béla

antiquar könyvkereskedésében, Budapest, Károlykört 26. sz. alatt mindenféle iskolakönyv és segédkönyv használt és jó állapotban, megfelelő kiadásokban leszállított áron, vagy újonnan is kapható.

Ugyszintén használt iskolakönyvek megvételnek vagy becseréltetnek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZAMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiunai tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan szamittatnak.

SÁNDOR JÓZSEF.

Nem lehet eléggé gyakran megemlékeznünk a kinek csak egyszer is volt alkalmá egy azokról az önzetlen férfiakról, a kik általában nagyobb egyesület vezetésébe bepillantani, s különösen az erdélyi magyarság ügyében buzgólkodnak. Mult számunkban az Emke elnökét mutattuk be olvasóinknak, most alelnök-főtítkárat, Sándor Józsefet ismertetjük meg.

Ha csak a sikerült arczképre tekintünk is, azonnal leolvashatjuk arról e férfiú legszebb tulajdonságait: az emelkedett gondolkodást, a lankadatlan erélyt, a nyílt szellemet és értelmet, s a szemekből felénk sugárzik szívének lángoló lelkesedése is.

Ezek a tulajdonok képesítik őt arra, hogy rendkívül súlyos feladatának megfelelhessen, mert nem egy, hanem tíz ember munkáját kell végeznie.

kesíti Sándor Józsefet, a ki életének legszebb éveit a haza javára szentelé. Áldja meg őt a magyarok istene!

—i.